

A lemorzsolódás veszélyeiről, avagy a jó pályaválasztás a megelőzés eszköze

Az első szakaszban már hivatkoztunk Dr. Lükő István professzor egy megállapítására. Akkor azt azért tettük, hogy a szülők iskolákkal szemben támasztott igényét kiterjesszük a pályaválasztás támogatásával kapcsolatos támogatásokra. A magyar iskolarendszer sok erénye van, de ezek között a pályaeorientáció nem az élmezőnyben van. Professzor úr, és mások is számos kutatási eredménnyel igazolták ezt. 1998-ig nem is volt hazánkban pályaeorientációs tanárképzés. Sőt, nem csak hogy nem képezték pályaeorientációs tanárokat, de pályaeorientáció a tanárképzésben sem szerepelt önálló tananyagegységként. Akik tehát a pályaválasztási tanácsadással foglalkoztak, azok olyan pedagógusok és pszichológusok voltak, akik önképzéssel alkalmassá tették magukat a feladatuk ellátására. A Szent István Egyetemen 20 évvel ezelőtt végeztek az első pályaeorientációs tanárok. 2019. decemberig összesen 202 (kettőszáz kettő) szakirányú diplomát adtak ki. A végzetek jelentős része a HR területen dolgozik, egy részük nyugdíjba került, vagy megmaradt eredeti tanári szakjának gyakorlásánál. A hazai iskolarendszerben dolgozó tanárok nagy része még nem látott pályaeorientáció szakos tanárt. Így nincs összehasonlítási alapja a ténylegesen létező és az elvárható szolgáltatások között. Ezért a lelkiismeretes pedagógusok abban tudatban élnek, hogy a külső szolgáltatások és az alkalmi pályaeorientációs események biztosítják a szükséges támogatást.

Ezzel az idézett kutatási eredmény ezt mondja:

„A pályaeorientációs rendszer fejlesztésének szükségességét az indokolja, hogy hiányosak, illetve az egyes szakpolitikai rendszerekben elszigeteltek a pályaeorientációs szolgáltatások, amely nagymértékben hozzájárul a nem tudatos pályaválasztáshoz, növeli a képzés során a lemorzsolódást, valamint a sikertelen pályaválasztások számát. Magas azoknak az aránya, akik nem abban a szakmában helyezkednek el, amelynek gyakorlására éveken keresztül készültek, emiatt a képzésbe befektetett erőforrások nem vagy nem kielégítően hasznosulnak.”

A Székesfehérvári Szakképzési Centrum olyan pályaeorientációs rendszert és szolgáltatást dolgozott ki és alkalmaz, ami megfelel a korszerű elvárásoknak. Ezt Euroguidance díj és más maga elismerés is igazolja.

A rendszer mentes az iskolamarketingtől, tehát nem beiskolázási céllal készült. Nyitott minden korosztályra és iskolatípusra.

A személynek keres pályát és nem egy-egy iskolának tanulót.

Az önzetlenségben van az önzése is. Hiszen, ha a tanuló a pályaeorientáció és a pályatanácsadás során olyan pályát talál, ami illik a személyiségéhez, valószínűleg nem lesz pályaelhagyó, ha végez, és végez, mert nem morzsolódik le.

Javasoljuk, hogy az itt közölt kérdőív alapján rangsorolják azokat az okokat, amik hatással lehetnek a lemorzsolódásra. Önök szerint melyik a leg súlyosabb oka a lemorzsolódásnak?

Értelmező megjegyzések

➤ SNI/BTM

Az **SNI** sajátos nevelési igényt jelöl. Az ebbe a kategóriába sorolt tanulók szakszerű külön támogatás mellett képesek a velük szemben támasztott követelmények teljesítésére.

A **BTM** rövidítés a **beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséget** jelenti, és olyan gyermekek kapják ezt a besorolást, akik nehezen tudnak [beilleszkedni](#), illetve akik nem úgy teljesítenek, ahogy az életkoruk alapján az elvárható lenne.

- A **pályaszocializáció** a képzés és a nevelés hatása a személyiség fejlődésére. A pályaszocializáció során azokat a viselkedési technikákat, szakmai szerepeket kell megtanulni, amik a sikeres pályavitelhez szükségesek. A pályaszocializáció során azonosulni kell azokkal az értékekkel, amik a pálya társadalmi és szakmai eredményességét biztosítják.
- **Értékelési probléma** alatt együttesen értjük a tanulmányi eredmény értékelésével kapcsolatos gondokat, és a tanuló saját helyzetére vonatkozó bizonytalanságot is.

Hogyan használjuk a kérdőívet?

Haladjunk mezőről mezőre. Mindig csak az éppen soron levő mezőben szereplő két témát mérlegeljük. Minden vizsgálati téma 9-szer fordul elő, vagyis minden mindennel összevetésre kerül. Mint a sportban a körmérkőzés. Vagyis igazságos eredmény születik. Lehet, hogy az éppen soron levő két téma között alig érzünk különbséget, de a kis különbség ellenére válasszuk ki a szerintünk jellemzőbbet. A teljes körű összehasonlítás úgyis pontos képet ad a véleményünkről.

Tanulási képességek Pályaválasztási érettség hiánya	SNI/BTM Pályaszocializáció elégtelensége	Tanulási ismeretek hiánya Nem ezt akarja tanulni
SNI/BTM Értékelési problémák	Pályaválasztási érettség hiánya Értékelési problémák	SNI/BTM Perspektíva hiánya
Tanulási ismeretek hiánya Perspektíva hiánya	Tanulási képességek Nem ezt akarja tanulni	Családi problémák Pályaszocializáció elégtelensége
Családi problémák Nem ezt akarja tanulni	Családi problémák Perspektíva hiánya	Értékelési problémák Megélhetési problémák
Tanulási képességek Pályaszocializáció elégtelensége	Tanulási ismeretek hiánya Pályaszocializáció elégtelensége	Tanulási képességek Tanulási ismeretek hiánya
Megélhetési problémák SNI/BTM	SNI/BTM Nem ezt akarja tanulni	Pályaszocializáció elégtelensége Pályaválasztási érettség hiánya
Tanulási ismeretek hiánya Családi problémák	Megélhetési problémák Tanulási képességek	SNI/BTM Családi problémák
Nem ezt akarja tanulni Perspektíva hiánya	Pályaválasztási érettség hiánya Perspektíva hiánya	Értékelési problémák Nem ezt akarja tanulni
Tanulási képességek SNI/BTM	Értékelési problémák Pályaszocializáció elégtelensége	Perspektíva hiánya Megélhetési problémák
SNI/BTM Pályaválasztási érettség hiánya	Tanulási ismeretek hiánya SNI/BTM	Tanulási ismeretek hiánya Pályaválasztási érettség hiánya
Tanulási ismeretek hiánya Értékelési problémák	Családi problémák Megélhetési problémák	Tanulási képességek Értékelési problémák
Családi problémák Tanulási képességek	Nem ezt akarja tanulni Pályaválasztási érettség hiánya	Pályaszocializáció elégtelensége Nem ezt akarja tanulni
Megélhetési problémák Nem ezt akarja tanulni	Perspektíva hiánya Tanulási képességek	Értékelési problémák Perspektíva hiánya
Pályaszocializáció elégtelensége Perspektíva hiánya	Értékelési problémák Családi problémák	Megélhetési problémák Pályaszocializáció elégtelensége
Tanulási ismeretek hiánya Megélhetési problémák	Pályaválasztási érettség hiánya Megélhetési problémák	Családi problémák Pályaválasztási érettség hiánya

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	SUM	PRIOR
<i>Tanulási képességek</i>											
Pályaválasztási érettség hiánya											
SNI/BTM											
Pályaszocializáció elégtelensége											
Tanulási ismeretek hiánya											
Nem ezt akarja tanulni											
Értékelési problémák											
Perspektíva hiánya											
Családi problémák											
Megélhetési problémák											

Ha kitöltöttük a kérdőívet, gondolkodjunk el, hogy a spontán előzetes véleményünk mennyiben tér el a módszeres helyzetértékelés eredményétől.

A függelékben találunk egy példát ennek a kérdőívnek az eredményére. Egy Dél-magyarországi városban tartott három napos pedagógus továbbképzés első két órájában a tanárok hasonló kérdőíveken értékelték egy-egy helyzetet. Tudták, hogy a harmadik nap végén ismét kéri tőlük a kérdőív kitöltését. Tanulságos összevetni a két eredményt Látni, melyik kérdésekben változtak a vélemények a továbbképzés előadásai és vitái nyomán.